

מבקר העירייה

דו"ח מס' 28 לשנת 2024

עיריית אופקים

מבקר העירייה וממונה על תלונות הציבור

ג' טבת תשפ"ו 25 מרץ 2025

לכבוד
מר יצחק דנינו
ראש העיר

אדון נכבד

אני מתכבד להגיש את דוח מבקר העירייה מס' 28 לשנת 2024 על-פי הוראות סעיף 170ג(א) לפקודת העיריות (נוסח חדש).

הביקורת הינה מרכיב חשוב וחיוני בעשייה ובפעילות של כל ארגון השואף ללמוד מטעויותיו ולשפר את ביצועיו.

בדומה לדוחות הקודמים שהוגשו גם בדוח זה מוטמעת התפיסה לפיה הביקורת היא כלי ניהולי לעזר למקבלי החלטות בעירייה לשיפור ויעול פעולותיה. ברור לחלוטין, כי חובה עלינו כארגון לאתר נקודות תורפה, לזהות מוקדי סיכון ולהתריע עליהם במועד מוקדם ככל שניתן, על מנת להפחית משמעותית את החשיפה להם.

בדוח זה רוכזו הדוחות שהוגשו במשך השנה לידי המבוקרים.

הדוח כולל מעקב אחר תיקון הליקויים בדוחות הקודמים ויישום ההמלצות. המעקב מהווה חלק מובנה בתהליך העבודה ונועד להבטיח, כי תחומי הפעילות אשר התגלו בהם חריגות מהנורמות המחייבות יתוקנו וינקטו הצעדים הנדרשים על מנת למנוע הישנותם. יצוין, כי כמעט כל הליקויים אשר צוינו בדוח הקודם תוקנו.

הביקורות מבוצעות לאורך השנה, תוך הבנה ותפיסה שעובדי העירייה ונבחריה הם משרתי הציבור, ויש בתפקידם לשמור על סדרי מנהל תקינים, על נכסי העירייה, על משאביה ותפקודה היעיל לטובת ציבור התושבים.

אני מבקש להודות לך על החשיבות שאתה מייחס לעבודת הביקורת.

הנני רואה חובה נעימה לציין את שיתוף הפעולה לו זכיתי מכל הגורמים במערכת. יש לציין את עבודת הצוות לתיקון ליקויים בראשות מנכ"ל העירייה העוקב אחר תיקון הליקויים בדוחות מבקר העירייה ומבקר המדינה ובדרכים למניעת הישנותם.

מן הראוי לציין, כי המבוקרים המתמודדים עם אתגרים רבים בעקבות המלחמה החלו בתיקון הליקויים ופעלו ליישום ההמלצות, לעיתים, במהלך ביצוע הביקורת או מיד לאחר מועד סיומה.

כולי תקווה כי הביקורת תסייע לעירייה בניהול מיטבי של משאביה, לשיפור וייעול השירות לרווחת תושבי העיר.

עפ"י הקבוע בחוק, לאחר שיתקבלו תגובות והערות ראש העירייה לאמור בדוחות. יערכו דיונים בוועדה לענייני ביקורת.

בכבוד רב

עו"ד משה ברמץ

מבקר העירייה

וממונה על תלונות הציבור

העתקים:

חברי ועדת הביקורת

מר יורם נחמן-מנכ"ל העירייה

תוכן עניינים

<u>עמ'</u>	<u>נושא</u>
5-8-----	רישום וניהול המצאי בעירייה
9-13-----	הטיפול בפסולת בניין-----
14-18-----	בקרה ואכיפה על החזקת מקלטים פרטיים משותפים-----
19-22-----	היבטים ברישוי עסקים-מעקב-----
23-28-----	עיקרי הוראות החוק על פיהם פועל מבקר העיריה-----

רישום וניהול המצאי בעירייה

כללי

בהתאם לתקנות העיריות (הסדר רכישות, ניהול מחסנים, רישום וניהול טובין) התשנ"ח-1998 (להלן: התקנות) וכן בהתאם להנחיות משרד הפנים יש לנהל רישום מסודר של פריט מצאי (אינוונטר) בכל רשות מקומית. המצאי הוא כל פריט או נכס אשר נרכש ע"י העירייה, נתנם או הועבר לשימושה והוא נמצא בשימוש ואינו מתכלה, עקב השימוש השוטף. בין הפריטים הכלולים במצאי יהיו הריהוט, מחשוב על סוגיו, ציוד תקשורת ואלקטרוניקה, מיכון, ציוד קשיח לסוגיו וכדומה.

חשיבות המצאי הוא בהיותו אמצעי פונקציונלי לתפקוד שוטף של העירייה ולביצוע משימותיה. לניהול המצאי חשיבות רבה בהיבט של פיקוח, שליטה ובקרה ושמירה על הרכוש הציבורי, מניעת הזמנות מיותרות וקבלת פיצוי נאות מחברות הביטוח במקרה של גניבה או נזק וכדומה.

על המצאי חל בלאי או פחת מסיבות שונות כגון: שימוש, תנאי אחסון וגרימת נזק עקב שימוש לא תקין, תחזוקה לקויה, נזק בזדון וכדומה.

מטרת הביקורת והיקפה

הביקורת נועדה לבחון את ניהול ורישום מצאי (אינוונטר) העירייה.

לצורך הכנת הדוח, נערכה פגישה עם מנהל הרכש. נערך ביקור במחסני העירייה.

הביקורת בחנה מסמכים וחיקוקים הנוגעים לנושא המדובר.

הביקורת נערכה בחודש פברואר 2024.

הבסיס הנורמטיבי וההנחיות

בתקנות העיריות נקבע כי העירייה תסדיר את רכישותיה, תנהל את מחסניה ואת הטובין שלה בהתאם לתקנות אלה.

בתקנות העיריות נקבע כי העירייה תנהל פנקס באחד האמצעים המפורטים: מערכת עיבוד נתונים אוטומטית מרכזית לניהול טובין. דהיינו: מערכת ממוחשבת

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

לניהול כל התהליך. בתקנה 3 נקבעו אף המפרטים למערכת הממוחשבת האמורה.

פרק ד' לתקנות מסדיר את ניהול ואחזקת המחסנים, רישום ושמירת הטובין במחסן. פרק ה' לתקנות מסדיר את רישום וניהול מצאי (אינוונטר) העירייה, השאלת פרטי מצאי, ספירתו, דיווח על נזקים ותהליך גריעת פריט.

הגדרות

להלן הגדרות עיקריות בתקנות:

"מצאי"-טובין בני קיימא שאינם מאוחסנים במחסן העירייה.

"טובין"-מיטלטלין שבבעלות העירייה או שנמסרו לה דרך שכירות, שאילה או רישון לרבות כאלו שנתרמו או נרכשו מכספי תרומה.

"רשם מצאי"-עובד העירייה שמונה לנהל רישום מצאי של טובין בעירייה.

"מחסן"- מקום ריכוז, רישום, אחסון וניפוק מלאי של העירייה.

להלן ההוראות העיקריות בתקנות אלה, הנוגעות למצאי.

רישום מצאי

בתקנות נקבע כי המצאי יסומן בסמל העירייה, בסימון שככל האפשר אינו ניתן למחיקה.

רשם המצאי ינהל רישום מרוכז של המצאי בעירייה בפנקס הטובין.

ספירת מצאי

אחת לשנה, תיערך ספירת מצאי בכל יחידה בעירייה והממצאים יועברו לרשם המצאי.

דיווח על נזקים

מנהלי היחידות ידווחו לרשם הטובין על נזקים שנגרמו למצאי.

גריעת פריט

גריעת פריט מצאי מהרישום בשל אובדן או השבתה או מכל סיבה אחרת, תיעשה רק באישור ועדת רכש ובלאי.

ספירת מלאי

אחת לשנה לפחות, בסוף שנת הכספים, תערך ספירת מלאי בכל מחסני העירייה.

הנחיות מנכ"ל

בנוסף לתקנות הנ"ל פורסם בתאריך 1.4.2004 חוזר מנכ"ל משרד הפנים (3/2004) שכותרתו "ניהול המצאי" שבו הוא חוזר ומבהיר את חובות הרשויות המקומיות עפ"י התקנות הנ"ל בנוגע לניהול ורישום המצאי.

בחוזר מנכ"ל הנ"ל נקבע כי "כדי לקיים את הוראות החוק ולקיים סדרי מנהל תקינים, הנכם לוודא כי אכן ברשות שלכם קיים רישום מלא של המצאי. במידה ולא קיים רישום מסודר כאמור, הנכם נדרשים לדאוג לרישום ככל הנדרש בחוק".

חוזר מנכ"ל המדובר מאפשר לרשויות המקומיות זמן התארגנות לנושא השלמת הרישומים וזאת עד סוף שנת 2004.

ממצאי הביקורת

1. בתקנות העיריות נקבע, כי רישום המצאי יעשה ע"י עובד עירייה, אשר מונה לנהל רישום מצאי של טובין בעירייה על יחידותיה בפנקס הטובין.

הביקורת מצאה כי העירייה לא מינתה באופן רשמי עובד מעובדיה למלא תפקיד של "רשם מצאי".

2. בתקנות נקבע, כי העירייה תנהל פנקס, באמצעות מערכת ממוחשבת לניהול כל התהליך.

נמצא, כי לא מותקנת מערכת ממוחשבת לניהול ורישום הטובין.

3. תקנה 30 קובעת, כי המצאי יסומן בסמל העירייה, בסימון שככל האפשר אינו ניתן למחיקה.

נמצא, כי לא מבוצע תהליך אשר במסגרתו מסומן המצאי כנדרש ובאופן שוטף.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

4. עפ"י הקבוע בתקנות יש לערוך אחת לשנה ספירת מצאי בכל יחידות העירייה.

נמצא, כי לא בוצעו ספירות מצאי שנתיות.

5. בתקנה 35 נקבע, כי גריעת פריט מצאי מהרישום בשל אובדן, או השבתה, או מכל סיבה אחרת, תיעשה רק באישור ועדת הרכש ובלאי.

נמצא כי נושא גריעת פריטים מהמצאי לא מובא לאישור הוועדה הנ"ל.

6. בתקנה 26 נקבע, כי אחת לשנה לפחות, בסוף שנת הכספים, תערך ספירת מלאי בכל מחסני העירייה.

נמצא, כי לא נערכת ספירת מלאי שנתית.

סיכום והמלצות

1. עפ"י תקנות העיריות והנחיות משרד הפנים, על העירייה, כמו כל רשות מקומית אחרת לנהל רישום מסודר של מצאי(אינוונטר) אשר באחזקתה. לניהול המצאי חשיבות רבה בהיבט של פיקוח, שליטה ובקרה ושמירה על הרכוש הציבורי, מניעת הזמנות מיותרות וקבלת פיצוי נאות מחברות הביטוח במקרה של גניבה או נזק וכדומה.

2. יש למנות עובד עירייה לתפקיד "רשם מצאי" וזאת עפ"י הנדרש בתקנות הנ"ל. יש לציין כי עובד עירייה יכול למלא תפקיד זה בנוסף לתפקיד אחר שהוא מבצע בעירייה.

3. יש למלא אחרי כל הנדרש בתקנות ובהנחיות מנכ"ל משרד הפנים, כגון: ביצוע ספירות מצאי ומלאי שנתיות, סימון מצאי בסמל העירייה.

3 יש להקים מערכת עיבוד נתונים אוטומטית לניהול הטובין ולבצע ספירות מלאי שנתיות עפ"י הקבוע בתקנות. יש לציין כי ניתן להסתייע בגורמי חוץ אשר התמחו בנושא של ניהול מצאי ברשויות מקומיות. ניהול המצאי יכול להתבצע באמצעות פתרונות טכנולוגיים יעילים כמו מסופונים חכמים.

הטיפול בפסולת בניין

כללי

השלכת פסולת בניין ברשות הרבים ובשטחים פתוחים היא בעיה רחבת היקף, המהווה את אחד המפגעים הבולטים ביותר שלהם חשוף הציבור הרחב.

פסולת בניין לפי חוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984, נוצרת בפעילות בנייה, הריסה ושיפוצים. פסולת בנייה כוללת בלוקים, בטון, אספלט, זפת, קרמיקה, גבס, צבעים ומדללים וכדומה. חלקם של חומרים אלה הם מסוכנים, רעילים ודליקים.

החוק הנ"ל מטיל חובה על יצרן הפסולת לפנות את פסולת הבניין לאתר מורשה ומוסדר במהלך ביצוע עבודות הבנייה או מיד לאחר השלמתה.

להשלכת פסולת בניין באופן לא חוקי יש השפעות סביבתיות ובריאותיות חמורות. פסולת בניין עלולה, כאמור, להכיל חומרים רעילים שעלולים לחלחל לקרקע ולמים ולפגוע באיכותם.

כמות פסולת הבניין הנוצרת בישראל מוערכת במעל 7.3 מיליון טון בשנה ומתוכם מעל מיליון טון מושלכת בשטחים פתוחים ולא מטופלת באתרים המיועדים לכך. תוך יצירת מפגעים סביבתיים, נפיים וכלכליים.

בפסולת בניין יש חומרי גלם יקרי ערך שמשאבים רבים הושקעו בייצור שלהם. הטמנת פסולת זו, ללא ניצול של חומרי הגלם לשימושים נוספים הינו בזבזני. תופס שטחי קרקע ונפח הטמנה יקרים ולא כלכלי.

המפגע הסביבתי המדובר הינו כלל ארצי והמשרד להגנת הסביבה עושה מאמצים לצמצם את התופעה. עקב התרחבות גדולה בהיקף הבניה בעיר יש חשיבות לטיפול יעיל בנושא.

מטרת הביקורת והיקפה

מטרות הביקורת לבחון את אופן הטיפול בפסולת בניין הנוצרת בעבודות בנייה שונות ואת עמידת העירייה בהוראות החוק והתקנות, להצביע על ליקויים במידה וקיימים ולהמליץ על דרכים לפתרון.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

במסגרת האמצעים בהם נקטה הביקורת בוצעו הפעולות הבאות: עיון בחקיקה הרלוונטית, עיון בדוח על הביקורת בשלטון המקומי של מבקר המדינה לשנת 2013 בנושא טיפול הרשויות המקומיות בפסולת בניין.

הביקורת שוחחה עם בעלי תפקידים רלוונטיים באגף ההנדסה, עם מנהל אגף שפ"ע ומנהל אגף בטחון וסדר ציבורי.

הביקורת נערכה בחודש אוגוסט – ספטמבר 2024.

הבסיס הנורמטיבי וההנחיות

האיסור על השלכת פסולת ברשות הרבים קבוע בחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984 (להלן: "חוק שמירת הניקיון").

סעיף 2 לחוק שמירת הניקיון קובע, כי לא ישליך אדם פסולת בניין ולא ילכלך את רשות הרבים, ובכך מטיל למעשה חובה על יצרן הפסולת לפנות את פסולת הבניין. עפ"י החוק, יש לפנות פסולת בניין לאתר מוסדר.

חוק שמירת הניקיון קובע את חובתה של הרשות המקומית לייעד אתרים לסילוק פסולת בניין, בין בתחום שיפוטה ובין מחוץ לו, בתיאום עם הרשות המקומית הנוגעת בדבר.

חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית – סמכויות פקחים), התשס"ח-2008 מסמך את הרשות המקומית לאכוף רשימה של חיקוקים בתחום הגנת הסביבה הנמנים בתוספת לחוק. במסגרת זאת, נקבע כי רשות מקומית גדולה (רשות שמספר תושביה עולה על 20,000) ואיגוד ערים שעיקר עיסוקו שמירה על איכות הסביבה, חייבים לפעול, בתחום שיפוטם, לאכיפת חיקוקי הסביבה שפורטו בחוק. לצורך אכיפת חיקוקי הסביבה כאמור וכפי שנקבע בחוק, רשאי ראש הרשות המקומית להסמך פקחים מבין עובדי הרשות המקומית בסמכויות הפיקוח והאכיפה שנקבעו בחוק.

בסעיף 56(א)(2) לתקנות התכנון והבנייה (רישוי בנייה), תשע"ו-2016 נקבע כי אחד מהתנאים בהיתר בניה הוא כי פסולת הבנייה תפונה אל אתר מורשה על פי

כל דין לסילוק פסולת בניין או לטיפול בה וזאת במהלך העבודה או מיד לאחר השלמתה.

בהתאם לסעיף הנ"ל, מנהל התכנון בשיתוף המשרד להגנת הסביבה פרסמו בשנת 2022 נוהל עבודה לפינוי פסולת בניין. הנוהל נועד ליידע את "בעל ההיתר" ולהנחות את הוועדות לתכנון ובנייה בדבר התנאים הנדרשים לפינוי פסולת בנייה מאתרי הבניה לאתרי סילוק מוסדרים לעת אישור תחילת עבודות, במהלך העבודות ולעת קבלת תעודת גמר.

מימוש הנוהל יתבצע בשלושה שלבי הרישוי הבאים:

1. בשלב מידע להיתר ימסור מהנדס הועדה במסגרת תיק המידע את התנאים, אשר ידרשו מבעל ההיתר הנוגעים בפינוי פסולת בניין.

2. בעל ההיתר יגיש לוועדה טרם קבלת אישור תחילת תצהיר חתום על-ידו על כמות פסולת הבנייה הצפויה להיווצר במסגרת עבודות הבניה נשוא ההיתר. על בעל ההיתר להציג הסכם התקשרות עם אחד מהאתרים המוסדרים לטיפול בפסולת בניין.

3. בעת הבקשה לתעודת גמר על בעל ההיתר להמציא אישור בדבר כמויות פסולת הבניה שפוננו לאתר המוסדר בעבור הבניה שבגינה התבקש ההיתר.

ממצאי הביקורת

1. אשכול רשויות נגב מערבי (להלן: "האשכול") (הכולל את אופקים), מקיים פעילות משותפת גם בתחום איכות הסביבה והקיימות ובכלל זאת טיפול בפסולת בניין. האשכול מפעיל שירות ייחודי לתושבי רשויות האשכול הקרוי -"בא לה מכולה". במסגרת השירות הנ"ל התושבים, היזמים והקבלנים באזור יכולים להזמין שירות הצבת מכולה ופנויה לאתר מוסדר ומורשה וזאת במחיר מסובסד. במסגרת השירות, האשכול יספק שקי פסולת גדולים (באלות) ומכולות בנפחים שונים לצורך איסוף פסולת בניין והעברתה לטיפול בסטנדרטים סביבתיים גבוהים.

עפ"י בדיקת הביקורת, לא נעשה פרסום מספיק לשירות זה באתר האינטרנט העירוני. שירות חשוב זה יסייע במאבק בהשלכת פסולת בניין פיראטית הפוגעת באיכות החיים והסביבה בעיר.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

2. בחוזר מנכ"ל משרד הפנים 1/2010 (להלן: "חוזר מנכ"ל") שנושאו הסדרת הטיפול בפסולת בניין, נקבע על כל רשות מקומית לפעול לקידום תכנית אב לטיפול בפסולת בניין ובשיקום השטחים הפתוחים שבהם הושלכה פסולת בניין וזאת בתחום שיפוטה.

הטיפול בפסולת בניין מחייב עבודה משולבת של אגף הנדסה, שיפור פני העיר ואגף ביטחון וסדר ציבורי. לפיכך, חשוב כי תערך תכנית אב כוללת ומשותפת לכל האגפים הנ"ל.

מבדיקת הביקורת עולה כי העירייה לא הכינה תכנית אב לטיפול בפסולת בניין.

3. אגף בטחון וסדר ציבורי מבצע אכיפה בתחום פסולת בניין. פקחים אשר הוכשרו והוסמכו לאכיפה של חיקוקים בתחום הגנת הסביבה נותנים התראות ודוחות בגין עבירות אלה.

העירייה פרסמה בחודש אוגוסט 2024 מכרזים לקליטת פקחים נוספים בתחום הגנת הסביבה.

4. בחוזר מנכ"ל נקבע, כי על הרשויות המקומיות לפעול ל"יישום חובת כימות הפסולת שתיווצר בבנייה, לעת מתן היתרי בנייה בוועדות התכנון והבנייה". כאמור בדוח הביקורת, בתקנות התכנון והבנייה נקבע אחד מהתנאים בהיתר בניה הוא כי פסולת הבנייה תפונה אל אתר מורשה.

אגף ההנדסה/הוועדה המקומית לתכנון ובנייה פועלת עפ"י הקבוע בנוהל פינוי מוסדר של פסולת בניין אשר הוצא ע"י מנהל התכנון והמשרד להגנת הסביבה (להלן: "הנוהל").

בשלב מידע להיתר, נמסר לבעל ההיתר פירוט הדרישות לצורך קבלת אישור תחילת עבודות ותעודת גמר בנוגע לפסולת בניין. בעל ההיתר מוסר הצהרה בכתב כי קרא את הנוהל וידוע לו כי כל פסולת הבניין שתיווצר במסגרת הבנייה תועבר לאתר טיפול וסילוק פסולת מוסדר. הנ"ל גם מצרף חוזה התקשרות עם אתר מורשה לפינוי פסולת. בעל ההיתר מצהיר על כמות הפסולת שתיווצר להערכתו במהלך הבנייה עפ"י מפתח שנקבע ע"י המשרד להגנת הסביבה. בעל ההיתר מעביר במסגרת הבקשה לתעודת גמר אישור בדבר כמויות פסולת הבניה שפוננו לאתר המוסדר בעבור הבניה שבגינה התבקש ההיתר.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

סיכום והמלצות

1. השלכת פסולת בניין ברשות הרבים ובשטחים פתוחים הנה מפגע סביבתי כלל ארצי והמשרד להגנת הסביבה עושה מאמצים לצמצם את התופעה. היקף הבנייה הנרחב בעיר מחייב התייחסות מיוחדת של העירייה לנושא. הטיפול במטרד המדובר מתבצע ע"י אגף ההנדסה, אגף שיפור פני העיר ואגף ביטחון וסדר ציבורי.

2. בחוזר מנכ"ל משרד הפנים משנת 2010 נקבע כי על כל רשות מקומית לפעול לקידום תכנית אב לטיפול בפסולת בניין ובשיקום השטחים הפתוחים שבהם הושלכה פסולת בניין וזאת בתחום שיפוטה.

מבדיקת הביקורת עולה כי העירייה לא הכינה תכנית אב לטיפול בפסולת בניין ובשיקום השטחים הפתוחים בהם הושלכה פסולת זו.

הביקורת מוצאת כי יש להכין תכנית אב בנושא בשילוב אגפי העירייה הנוגעים בדבר.

3. אשכול רשויות נגב מערבי (להלן: "האשכול") (הכולל את אופקים), מקיים פעילות משותפת גם בתחום איכות הסביבה והקיימות ובכלל זאת טיפול בפסולת בניין. האשכול מפעיל שירות ייחודי הקרוי –"בא-לה מכולה". במסגרת השירות הנ"ל התושבים, היזמים והקבלנים באזור יכולים להזמין שירות הצבת מכולה ופנויה לאתר מוסדר ומורשה וזאת במחיר מסובסד. במסגרת השירות, האשכול יספק שקי פסולת גדולים (באלות) ומכולות בנפחים שונים לצורך איסוף פסולת בניין והעברת לטפול בסטנדרטים סביבתיים גבוהים.

עפ"י בדיקת הביקורת לא נעשה פרסום מספיק לשירות זה באתר האינטרנט העירוני. פרסום נרחב של שירות חשוב זה יסייע במאבק בהשלכת פסולת בניין פיראטית הפוגעת באיכות החיים והסביבה בעיר.

בקרה ואכיפה על החזקת מקלטים פרטיים משותפים

כללי

בשנים האחרונות השתנה באופן יסודי האיום הביטחוני על המדינה. העורף הישראלי הפך לחלק מחזית הלחימה. אופקים, כמו ישובים אחרים, הפכה למטרה ונכנסה למעגל הלחימה.

בשטחה של המדינה קיימים כ- 100,000 מקלטים פרטיים משותפים (להלן: "מקלטים"). חלק מהמקלטים אינם ברמת כשירות נאותה ואינם מתוחזקים כנדרש ע"י בעלי הבתים.

המקלט נועד להגן על הדיירים בזמן חירום, אך במקרים רבים הדיירים נוטים להזניח את המקלט ולהפוך אותו למחסן משותף. יש חשיבות גדולה בשמירה על מקלט נקי, ריק ומתאים לשהייה.

מקלט משותף בבית מגורים הוא רכושם של הדיירים והם אלו המופקדים על הטיפול בו.

בהתאם לחוק התגוננות האזרחית, תשי"א-1951 (להלן - "החוק") ולחוק המקרקעין, האחריות לתחזוקת המקלט המשותף בבניין, חלה על בעלי הדירות באמצעות וועד הבית. כמו כן החוק מקנה סמכויות פיקוח ואכיפה לרשות המקומית, לעניין ההחזקה התקינה של המקלט המשותף בבניין מגורים.

בהתאם לחוק, יש להחזיק את המקלט באופן שיאפשר את השימוש בו בכל עת כמחסה מפני התקפה וכן לשמור על הניקיון שלו ולפנות ממנו כל מיטלטליו, למעט אלה שמותר להשתמש בהם בהתאם לחוק.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

מטרת הביקורת והיקפה

מטרת הביקורת הינה לבחון את מנגנון הבקרה והאכיפה של העירייה על החזקת מקלטים פרטיים משותפים על מנת שיוכלו למלא את ייעודם בזמן חירום.

לצורך ביצוע הביקורת ננקטו הצעדים כלהלן:

1. נערכו פגישות עם מנהל יחידת תרבות הדיור בעירייה.
 2. הביקורת עיינה בהוראות החוק ובהוראת חוק עזר לדוגמה בדבר החזקת מקלטים אשר אומץ ע"י העירייה/המועצה המקומית אופקים.
- הביקורת נערכה בחודשים ספטמבר-אוקטובר 2024

רקע נורמטיבי

א. החובה לתחזק מקלטים פרטיים משותפים מוטלת על הדיירים.

סעיף 14א(א) לחוק קובע כי דיירי בית חייבים לפנות כל אחד מתוך המקלט את כל המיטלטלין שבו-למעט המיטלטלין שלפי דיני ההתגוננות האזרחית חובה או מותר להחזיקם, לשמור על הניקיון בו ולהחזיקו במצב המאפשר את השימוש בו בכל עת כמחסה מפני התקפה.

ב. הרשות המקומית מוסמכת להורות לבעל בית לעשות כל אחד במקלטו, כל תיקון ושינוי כדי לאפשר את השימוש במקלט בכל עת כמחסה מפני התקפה.

ג. בסעיף 2 בחוק העזר לדוגמה בדבר החזקת מקלטים אשר אומץ ע"י עירייה/מועצה מקומית אופקים נקבע כי "בעלו של נכס יחזיק את המקלט המצוי ברשותו במצב נקי ותקין המאפשר שימוש בו בכל עת שיהיה צורך בכך". העוברים על החוק צפויים לקנס בגובה 475 ש"ח.

ד. פיקוד העורף פרסם במרץ 2011 נוהל אחזקת מקלטים פרטיים משותפים (להלן: "הנוהל"). בנוהל נקבע, בין היתר, כי יש לפעול לאיתור מקלטים פרטיים משותפים. לצורך כך הרשות נדרשת לאסוף נתונים כגון: כתובת המקלט, בתים אותם משרת המקלט.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

כן נדרשת הרשות המקומית לחוקק חוק עזר עירוני המגדיר את סמכויות הרשות בביצוע בקרה ואכיפה במקלטים פרטיים משותפים. בנוהל נקבע כי לרשות המקומית תהיה הסמכות להטיל קנס על וועדי הבתים אשר בבדיקה שבוצעה, נמצא שהמקלט לא תקין. האכיפה בנושא תבוצע ע"י פקח.

ממצאי הביקורת

1. בעיר מצויים 465 מקלטים פרטיים משותפים אשר האחריות על תחזוקתם מוטלת על בעלי הדירות ולעירייה סמכות פיקוח ואכיפה.

2. הפיקוח והאכיפה של העירייה בנושא מתבצעת בעיקר ע"י מנהל היחידה לתרבות הדיור ואגף הביטחון וסדר ציבורי.

3. בעיר, כמו בהרבה ישובים אחרים במדינה, חלק מהמקלטים הפרטיים אינם מתוחזקים כנדרש ע"י דיירי הבתים. בחלק מהמקלטים מצויים חפצים/מיטלטלין ישנים כמו רהיטים, אופניים וכדומה.

לעיתים המקלט נעול ולא ידוע מי מחזיק במפתחות. לעיתים אחד מהשכנים אשר מחזיק במפתחות למקלט, מסרב לפתוח את המקלט מאחר והוא מאחסן בו חפצים/מיטלטלין פרטיים.

4. במהלך מלחמת "חרבות ברזל" ננקטו הליכים רבים להעלאת רמת הכשירות של המקלטים. על-אף שהאחריות על תחזוקת המקלטים מוטלת על בעלי הדירות, העירייה פעלה להעלאת רמת הכשירות ושיפצה מקלטים פרטיים רבים. שיפוץ והכשרת המקלטים לשימוש נעשו בכספי תקציבים מיוחדים שהתקבלו ממשדד השיכון ובכספי תרומות שהתקבלו מעמותות שונות וזאת באמצעות האגף האורבני בעירייה.

5. מתנדבים אשר פעלו בפיקוח עובדי העירייה, צבעו וניקו מאות מקלטים, רהיטים ישנים וחפצים ומיטלטלין שונים, הוצאו ממקלטים משותפים רבים. המתנדבים הנ"ל אף ביצעו תיקוני תאורה וחשמל במאות מקלטים.

6. נערך סקר ומיפוי על כל המקלטים המשותפים בעיר.

7. העירייה וחברת "עמיגור" הגיעו לסיכום כי חברת "עמיגור" תטפל במקלטים משותפים בבניינים אשר רוב הדירות בהם מאוכלסות בשוכרים/דיירים של "עמיגור".

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

8. סגנית היועצת המשפטית לעירייה מסרה לביקורת כי בכוננתה להכין במהלך שנת 2025 חוק עזר חדש ומקיף בנושא החזקת מקלטים פרטיים משותפים. חוק העזר הנוכחי בנושא המדובר, הינו חוק עזר לדוגמה אשר אושר ואומץ ע"י העירייה/מועצה מקומית אופקים לפני שנים רבות, לפיכך יש צורך בחקיקת חוק עזר חדש, מפורט ומעודכן אשר ישפר את האכיפה בנושא.

9. עד לחקיקת חוק עזר חדש בנושא, פקחים באגף ביטחון וסדר ציבורי נוקטים בפעולות אכיפה כנגד בעלי דירות אשר מתרשלים ומזניחים את המקלטים המשותפים שבבעלותם. יש לציין כי ניתן לאכוף ולרשום הודעות קנס מתוקף חוק העזר המאומץ הנ"ל. פעולות האכיפה ננקטות עפ"י הנחיות סגנית היועצת המשפטית לעירייה.

סיכום והמלצות

1. האחריות להחזקת מקלטים פרטיים משותפים חלה על בעלי הדירות באמצעות וועד הבית. החוק מקנה סמכויות פיקוח ואכיפה לרשות המקומית בנושא.

2. מקלטים פרטיים משותפים ברחבי המדינה וכן בעיר אינם ברמת כשירות נאותה ואינם מתוחזקים כנדרש ע"י דיירי הבתים. בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" חל שיפור ניכר בנושא. על-אף שמדובר במקלטים פרטיים, העירייה נקטה בצעדים להעלאת רמת הכשירות של מאות מקלטים פרטיים משותפים בעיר. מתנדבים בפיקוח נציגי העירייה הוציאו רהיטים, מיטלטלין וציוד פרטי ישן אשר אוחסן במקלטים. המקלטים שופצו כולל תיקוני תאורה וחשמל. כן נערך סקר ומיפוי של כל המקלטים הפרטיים-משותפים בעיר.

3. חוק העזר העירוני אשר באמצעותו ניתן לנקוט בהליכי אכיפה כנגד בעלי מבנים/נכסים אשר אינם מתוחזקים כנדרש את המקלטים שבבעלותם, הינו חוק עזר לדוגמה אשר אושר ואומץ ע"י העירייה/מועצה מקומית אופקים לפני שנים רבות. סגנית היועצת המשפטית לעירייה מסרה כי בדעתה להכין חוק עזר חדש ומקיף ומעודכן בנושא. באמצעות חוק עזר זה, יהא ניתן להטיל קנסות על מי שמפר את הוראות החוק.

4. בנוהל אחזקת מקלטים פרטיים משותפים שהוצא ע"י פיקוד העורף נקבע, בין היתר, כי האכיפה בנושא המדובר תיעשה ע"י פקח/עובד עירייה.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

5. הביקורת מוצאת כי יש לפרסם באתר האינטרנט העירוני מידע לדיירי וועדי בתים משותפים זאת בדבר מחויבותם לשימור ותחזוקת המקלטים המשותפים בימי שגרה וחירום.

היבטים ברישוי עסקים – מעקב

כללי

חוק רישוי-עסקים מסדיר רשימה מפורטת של עסקים שלצורך הפעלתם חייבים ברישוי עסק.

הפעלת החוק הלכה למעשה לוותה בקשיים ובעיות ברשויות המקומיות. בשנים האחרונות החל תהליך רפורמה מקיפה ומהותית ברישוי-עסקים וזאת מתוך מגמה לקצר ולפשט את הליך הרישוי באמצעות תיקון החוק והתקנות. נוצרו הבדלים בין סוגי העסקים ונקבעו מסלולי רישוי המותאמים לרמת המורכבות של העסק עד כי ניתן בסוגי עסקים פשוטים לפתוח עסק על סמך תצהיר של בעלי העסק. נושא התכנון והבניה הווה חסם עיקרי בהליך קבלת רישיון-עסק, במסגרת הרפורמה הוענק שיקול דעת רחב למהנדס העיר וזאת לצורך מתן רישיון עסק גם לעסק שמפר את דיני התכנון והבניה.

ממצאי ביקורת עיקריים בדוחות קודמים.

1. מדוחות שנתיים לשנים 2020,2021 אשר נשלחו ע"י העירייה למשרד הפנים עולה כי אחוז העסקים ללא רישיון המתנהלים בעיר הינו גבוה יותר מהמוצע הארצי.

2. משרד הפנים ערך ב- 15.2.2022 ביקורת במחלקת רישוי עסקים בעירייה. בסיכום הביקורת נכתב כי יש לציין לטובה את נכונות ורצון העירייה ליישם את הרפורמה ולשפר את מצב רישוי העסקים בעיר. יחד עם זאת נכתב בסכום הנ"ל כי עפ"י נתונים שמסרה העירייה כ-50% מהעסקים בעיר מתנהלים ללא רישיון עסק. משרד הפנים ציין בסיכום הביקורת כי נתון הנ"ל טעון שיפור. מחברי הדוח כתבו כי על העירייה לפעול בכל האמצעים העומדים לרשותה לשם שיפור אחוז העסקים בעלי הרישיונות. בדוח נכתב כי על העירייה לעשות שימוש במסלולים המקוצרים למתן רישוי עסקים ולהגביר את האכיפה והביקורות בעסקים.

3. ב-6.12.2022 נערך דיון במליאת מועצת העיר בדוח מבקר העירייה לשנת 2021 הכולל דוח בנושא רישוי-עסקים. מנכ"ל העירייה מסר בדיון הנ"ל כי מפקחת רישוי-עסקים החלה בעבודתה במחלקה הנ"ל והעירייה קיבלה תקציב ליישום הרפורמה. כן מסר מנכ"ל העירייה כי נקבעו נהלים אשר נגישים לכל בעלי/מנהלי העסקים בעיר.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

4. ב-9.1.2023 התקיימה ישיבת צוות תיקון ליקויים בראשות מנכ"ל העירייה. הצוות הנ"ל דן בין היתר, בנושא רישוי-עסקים. בישיבה זו מסר מנהל אגף בטחון וסדר ציבורי כי ב-8.1.2013

נערכה פגישת עבודה בין מנהל מחלקת רישוי-עסקים ומפקחת רישוי-עסקים בעירייה ובין רכז

רישוי עסקים במשטרת אופקים. בפגישה הנ"ל סוכם כי העירייה והמשטרה יפעלו במשותף נגד עסקים המתנהלים בעיר ללא רישיון עסק. כן הוסכם בין היתר, כי אחת לחודש יערכו ביקורות משותפות של העירייה והמשטרה בבתי-עסק והדגש יושם על עסקים בתחום המזון. כן הוסכם, כי המשטרה תיזום הגשת כתבי-אישום נגד בתי-עסק בעייתיים אשר מנהליהם אינם מקדמים נושא הרישוי בעסקיהם. לצוות תיקון ליקויים הוצג מסמך המסכם את פגישת העבודה הנ"ל, במסמך המדובר הופיעו שמות של עסקים אשר עפ"י התכנון המשותף יערכו בהן ביקורות ויערך מעקב אחרי תהליך טיפולם בתיקון הליקויים בעסקים אשר בניהולם. בפרוטוקול ישיבת צוות תיקון הליקויים נכתב:

א. מפקחת רישוי-עסקים החלה בעבודתה במחלקת רישוי-עסקים.

ב. פורסם באתר האינטרנט העירוני מדיניות והנחיות העירייה (מפרט רשותי) בנושא רישוי עסקים.

ג. נסרקו כ-400 תיקי רישוי במחלקה.

ד. נרכשה מצלמת גוף.

ה. מנכ"ל העירייה תיקצב רכישת מגרסה.

ו. הוזמנה עמדה עיון לציבור במחלקת רישוי-עסקים.

ז. ננקטים צעדים ליישום הרפורמה ברישוי-עסקים: נערכו פגישות ותיאומים עם משטרת אופקים, יונהג שימוש בתצהירים חתומים ע"י בעל העסק במקרים שהחוק מאפשר זאת.

ח. המנכ"ל הורה לתאם ישיבה בראשותו עם הגזבר לתקצוב מימוש הרפורמה.

5. במכתב מ-8.2.2023 מסרה מפקחת רישוי-עסקים לביקורת את הדברים הבאים:

א. מדוח שנתי לשנת 2022 שנשלח למשרד הפנים עולה כי 425 עסקים טעוני רישוי מנוהלים

בעיר. מתוכם 196 עסקים מנוהלים ללא רישיון עסק. 46% מכלל העסקים בעיר מנוהלים ללא רישיון עסק.

ב. מפקחת רישוי-עסקים צרפה למכתבה הנ"ל לביקורת, פרוטוקולים של ביקורות שנערכו ביום 16.1.2023 בעסקים בעיר. בביקורות הנ"ל השתתפו מנהל מחלקת רישוי-עסקים, מפקחת רישוי-עסקים ובקר רישוי עסקים במשטרת אופקים.

מעקב אחר תיקון הליקויים

1. מחלקת רישוי עסקים עברה מאגף ביטחון וסדר ציבורי לאגף שירות לתושב. העברה זו נעשתה כדי לקדם לייעל ולהנגיש את נושא רישוי-עסקים לציבור.

2. במכתב מ-1.12.2024 מסרה מפקחת רישוי עסקים לביקורת את הדברים הבאים:

א. בתקופה שבין 1.1.2024- 1.12.2024 42 עסקים קיבלו רישיון עסק.

ב. תיקי פיקוח מועברים ללשכה המשפטית לצורך הגשת כתבי אישום.

ג. נמשך שיתוף הפעולה עם המשטרה וזאת לטובת הגברת האכיפה בנושא. (אם כי כתוצאה מהאירועים בעיר במהלך המלחמה הייתה ירידה מובנת בפעילות בנושא).

3. עפ"י נתונים שנמסרו לביקורת ע"י מחלקת רישוי-עסקים בחודש פברואר 2025:

א. בסוף שנת 2023 פעלו בעיר 405 עסקים חייבי רישוי. 159 עסקים הינם בעלי רישיון. דהיינו, אחוז העסקים הפועלים עם רישיון עמד על 39%.

ב. בסוף שנת 2024 פעלו בעיר 399 עסקים חייבי רישוי. 171 עסקים הינם בעלי רישיון. דהיינו, אחוז העסקים הפועלים עם רישיון עסק עומד על 43%.

יש לציין כי הנתונים הנ"ל הופיעו בדוחות שנתיים אשר נשלחו למשרד הפנים.

ממצאי דוח המעקב מעלים כי ננקטים הליכים לתיקון הליקויים ונרשם גידול במספר העסקים הפועלים עם רישיון עסק. אולם, מספר העסקים הפועלים

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

ללא רישוי הינו עדיין משמעותי.

הביקורת מוצאת כי יש להמשיך ולפעול להגדלת מספר העסקים בעיר המתנהלים עם רישיון עסק כחוק.

עיקרי הוראות החוק על פיהם פועל מבקר העיריה

הבסיס המשפטי לעבודת מבקרי העיריות הוא בפקודת העיריות, בפרק התשיעי, סימן א'.

הוראות הפקודה עוברות שינויים מתמידים, בעיקר לאור הניסיון המצטבר בעבודת המבקרים בעיריות השונות.

מינוי מבקר העירייה

סעיף 167 לפקודת העיריות מחייב מינוי מבקר לעירייה:
"(ב) המועצה, בהחלטה ברוב חבריה, תמנה לעירייה מבקר במשרה מלאה".
 כל עירייה חייבת למנות מבקר במשרה מלאה.

כשירות להתמנות למבקר העירייה

כדי להבטיח את רמתם המקצועית של המבקרים ולמנוע מינויים בלתי ראויים, נקבעה ההוראה הבאה

"ג. לא ימונה ולא יכהן אדם כמבקר עירייה אלא אם נתקיימו בו כל אלה:

- (1) הוא יחיד;
- (2) הוא תושב ישראל;
- (3) הוא לא הורשע בעבירה שיש עמה קלון;
- (4) הוא בעל תואר אקדמי מאת מוסד להשכלה גבוהה בישראל או מוסד להשכלה גבוהה בחוץ-לארץ שהכיר בו, לעניין זה מוסד להשכלה גבוהה בישראל, או שהוא עורך דין או רואה חשבון;
- (5) הוא רכש ניסיון במשך שנתיים בעבודת ביקורת .
- (6) הוא אינו חבר בהנהלה פעילה של מפלגה או בהנהלה פעילה או בגוף דומה אחר של רשימת מועמדים שהתמודדה בבחירות לרשות המקומית.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

במגמה למנוע פוליטיזציה של התפקיד, תיקנה הכנסת את פק' העיריות פעם נוספת (תיקון 57, ס"ח תשנ"ה, עמ' 388) והטילה הגבלות ואיסורים על מינוי אנשים שהיו מזוהים עם הפוליטיקה המקומית, כדלקמן:

(1ג) מי שכיהן כחבר מועצה לא ימונה ולא יכהן כמבקר עירייה בשום עירייה אלא אם כן עברו עשר שנים מתום כהונתו כחבר מועצה.

(2ג) מי שהיה מועמד בבחירות למועצת העירייה, לא יכהן כמבקר אותה עירייה, למשך כל תקופת כהונתה של אותה מועצה שאליה היה מועמד.

תפקידי המבקר

סעיף 170 ס"ק (א) לפקודת העיריות מגדיר את תפקידי המבקר כדלקמן :

(א) ואלה תפקידי המבקר:

(1) לבדוק אם פעולות העירייה, לרבות פעולות לפי חוק התכנון והבניה, התשכ"ה - 1965, נעשו כדין, בידי המוסמך לעשותם, תוך שמירת טוהר המידות ועקרונות היעילות והחיסכון;

(2) לבדוק את פעולות עובדי העירייה;

(3) לבדוק אם סדרי הבוחן והוראות הנוהל הנהוגים בעירייה מבטיחים קיום הוראות כל דין, טוהר המידות ועקרונות היעילות והחיסכון;

(4) לבקר את הנהלת חשבונות העירייה ולבדוק אם דרכי החזקת כספי העירייה ושמירת רכושה והחזקתו מניחות את הדעת"

גופים עירוניים מבוקרים

סעיף 170 א ס"ק (ב) מגדיר את הגופים העירוניים המבוקרים כדלקמן:

"הביקורת לפי סעיף קטן (א) תיעשה גם לגבי המועצה הדתית שבתחום העירייה וכן לגבי כל תאגיד, מפעל, מוסד, קרן או גוף אשר העירייה משתתפת בתקציבם השנתי כדי יותר מעשירית לגבי אותה שנה או משתתפת במינוי הנהלתם. למי שעומד לביקורת לפי סעיף קטן זה יקרא להלן "גוף עירוני מבוקר"

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

עפ"י הוראה זו, גוף מוגדר כ" גוף עירוני מבוקר" אם מתקיים בו לפחות אחד משני תנאים:

- (א) העירייה משתתפת בתקציבו ביותר מעשירית תקציבו השנתי.
 (ב) העירייה משתתפת במינוי הנהלתו.

תוכניות עבודה

סעיף 170א ס"ק (ג) מתייחס לקביעת תוכנת העבודה של המבקר, כדלקמן:
(ג) בכפוף לאמור בסעיף קטן (א), יקבע המבקר את תכנית עבודתו השנתית, את נושאי הביקורת בתקופה פלונית ואת היקף הביקורת -

- (1) על פי שיקול דעתו של המבקר;**
- (2) על פי דרישת ראש העירייה לבקר עניין פלוני;**
- (3) על פי דרישת הועדה לענני ביקורת ובלבד שמספר הנושאים לביקורת לא יעלה על שני נושאים לשנת עבודה"**

הוראה זו, הדנה בדרכי קביעת תוכנת עבודת המבקר, מבוססת על העיקרון של עצמאות המבקר ואי-תלותו בבואו לבקר נושא שהוא החליט לבדוק. יחד עם זאת תיקן המחוקק והוסיף גם לוועדת הביקורת יכולת להוסיף נושאים לביקורת.

דרכי עבודת המבקר

המבקר יקבע על פי שיקול דעתו את הדרכים לביצוע ביקורתו.

הכנת התקציב והתקן

בסעיף 170א ס"ק (ה), (ו) נקבע:

"(ה) מבקר העירייה יכין ויגיש לראש העירייה מדי שנה הצעת תקציב שנתי ללשכתו, לרבות הצעת תקן, במסגרת הכנת תקציב לפי הפקודה. היקף הצעת התקציב לא יפחת משיעור קבוע באחוזים מהתקציב השנתי של העירייה, כפי שיקבע השר בהתחשב במספר התושבים בתחומה של העירייה ובגודל תקציבה השנתי.

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

(ו) ועדת הכספים והמועצה ידונו בהצעות התקציב והתקן של לשכת מבקר העירייה, כפי שהגיש אותן מבקר העירייה, במסגרת דיוניהן בהצעת התקציב השנתי."

העולה במקובץ מהוראות אלו הוא:

קביעת דרכי העבודה היא בסמכותו הבלעדית של מבקר העירייה. קביעת תוכנת העבודה תיעשה עפ"י שיקול דעת המבקר. לראש העירייה ישנה הסמכות לדרוש מן המבקר לבקר עניין פלוני ולוועדת הביקורת ישנה הסמכות להמליץ בפני המבקר בקשר לתוכנית העבודה.

הסמכויות לביצוע התפקיד

בסעיף 170ב "המצאת מסמכים ומסירת מידע" נקבע כדלקמן בס"ק (א), (ב):

" (א) ראש העירייה וסגניו, חברי המועצה, עובדי העירייה, ראש המועצה הדתית וסגניו, חברי המועצה הדתית, עובדי המועצה הדתית, וחברים ועובדים של כל גוף עירוני מבוקר, ימציאו למבקר העירייה, על פי דרישתו, כל מסמך שברשותם אשר לדעת מבקר העירייה דרוש לצורכי הביקורת ויתנו למבקר העירייה כל מידע או הסבר שיבקש בתוך התקופה הקבועה בדרישה ובאופן הקבוע בה"

(ב) למבקר העירייה או עובד שהוא הסמיך לכך תהיה גישה, לצורך ביצוע תפקידו, לכל מאגר מידע רגיל או ממוחשב, לכל בסיס נתונים ולכל תוכנת עיבוד נתונים אוטומטי של העירייה או של המשרתים את העירייה או של גוף עירוני מבוקר "

הוראה זו מחייבת את ראש העירייה וחברי המועצה ואת כל עובדי העירייה, ואת כל עובדי הגופים העירוניים המבוקרים, להמציא למבקר העירייה עפ"י דרישתו) את כל המסמכים והמידע שבידיהם. ובזמן שהמבקר קבע.

סעיף 170ב ס"ק (ה) קובע כדלקמן:

"(ח) לצורך ביצוע תפקידו יוזמן מבקר העירייה ויהיה רשאי להיות נוכח בכל ישיבה של מועצת העירייה או כל ועדה מוועדותיה או כל

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

ועדה מוועדותיו של גוף עירוני מבוקר; בישיבה שאינה סגורה רשאי הוא להיות נוכח אף על-ידי עובד מעובדיו."

היועץ המשפטי לממשלה, שנתבקש לחוות את דעתו, קבע שהמועצה הדתית חייבת להזמין את מבקר העירייה להשתתף בכל ישיבות המועצה הדתית ולכלל 'שיבה של ועדה מוועדותיה. ההזמנה חלה גם על התאגידים העירוניים.

יש לשים לב כי ההוראה קובעת חובה להזמין את המבקר לישיבות, אך אין חובה על המבקר להשתתף בכל הישיבות אליהן הוא מוזמן. מילות המפתח להבנת "החובה

להזמין" ו"הזכות להיות נוכח" הן המילים "לצורך ביצוע תפקידו" כלומר, עבודתו של המבקר היא לצורך ביצוע תפקידו (ולא לצורך ביצוע תפקידי הועדה שבישיבתה הוא נוכח). יש הסבורים שנוכחותו של מבקר העירייה בישיבות היא על מנת להשגיח ולהבטיח שעבודת הועדה, שלישיבתה הוזמן, תיעשה כהלכה, ואם השתתף בישיבה ולא אמר דבר ולא התריע על פגמים, משמע שהדבר אושר על ידיו. אין לר טעות גדולה מזו.

מטרת נוכחותו של מבקר העירייה או נציגו, בישיבות המועצה או ועדה מוועדותיה, היא למטרת הביקורת; יעילות הביקורת מותנית בידיעה מעמיקה ועדכנית, ככל האפשר, של פעולות העירייה על כל ענפיה המרובים. חלק חשוב מאד מכלל פעולות אלו - קביעת מדיניות, קבלת החלטות חשובות והקצאת משאבים - מתבצע בישיבת מועצת העירייה, בהנהלתה ובוועדות. מבקר העירייה או נציגיו משתתפים בישיבות אלו כדי להיות מעודכנים ולעמוד מקרוב על פעולת העירייה.

פיטורין

בסעיף 171 לפקודת העיריות נקבע כדלקמן:

"(ב) לא יפוטר מבקר העירייה שהוא עובדה, אלא באישור המועצה ברוב של שני שלישים מחבריה, לאחר שניתנה הודעה כדין לכל חברי המועצה שדבר הפיטורים יידון באותה ישיבה. ג) לא תתקבל במועצה החלטה לפיטוריו של מבקר העירייה, מהנדס העירייה הגזבר או היועץ המשפטי לעירייה אלא לאחר

מבקר העירייה

דו"ח מס 28 לשנת 2024

**שניתנה להם זכות לשאת לפני המועצה את דברם בעניין
הפיטורים.**

למבקר המדינה, בתפקידו כנציב תלונות הציבור, ישנה סמכות לבחון החלטה על פיטורין של מבקר העירייה - אם תתקבל החלטה כזאת. והוא רשאי לתת כל צו שימצא לנכון ולצודק, לרבות הסמכות לצוות על ביטול הפיטורים. בתיקון משנת 1990 לחוק מבקר המדינה תשי"ח-1958. (נ"מ) בסעיף 45 א (2) נקבע:

" (2) תלונה של עובד, שהוא מבקר פנימי בגוף כאמור בסעיף 36 (1) או (2), למעט שוטר, סוהר, וחייל, על העברתו מתפקיד ו/או על מעשה החורג מהוראות חוק, תקנות, תקנון שירות המדינה, הסכם קיבוצי, או מהסדרים כלליים שנקבעו מטעם נציב שירות המדינה, או מהסדרים כלליים דומים, הפוגע במישרין במתלונן עצמו או המונע ממנו במישרין טובת הנאה, שעשה מי שממונה עליו בתגובה על פעולותיו במילוי תפקידו כמבקר פנימי - תבורר לפי הוראות פרק זה, בכפוף לסעיפים 45 ג עד 45 ה'.